

Environmentální etika

systemové pojetí environmentální
etiky & svědomí

Systemová pojetí I.

- (Etika Země, Evoluční ontologie, Nové evoluční paradigma)
- Zatímco hlubinná ekologie, biocentrická etika či environmentální teocentrismus vycházejí z několika stejných předpokladů, je jak svými předpoklady, tak genealogicky, systémové pojetí environmentální etiky samostatným proudem.
- Jedná se o eko-centrismus, tzn. zvýraznění hodnoty celku ve smyslu biotického společenství (ekosystémů).
- Je důležité si uvědomit čím se eko-centrismus od předchozích proudů liší, a čím si myslel, že se liší. To si ukážeme na jednotlivých myslitelích.
- Sám vyslovuji tuto předběžnou interpretaci: eko-centriční autoři si mysleli, že oproti předcházejícím autorům přinášejí vědecktější pojetí etiky, a že jejich etika vychází z pokroku vědy, ale skutečná odlišnost spočívala v důrazu na hodnotu celku.

Systemová pojetí II.

- Představitelé systémového pojetí:
- I. Aldo Leopold (1887-1948)
 - Vystudovaný lesník, ochranář (ovšem ve smyslu ochrany společenství), autor ideje „myslet jako hora“ /ovšem jinak než HE/. Není filosof a chybí mu filosofická metodika, ovšem nesmírně ovlivnil druhou a třetí vlnu amerického environmentalismu – v tom srovnatelný pouze s Arnem Naessem.
 - Bývá obviňován z toho, že mnoho myšlenek přebírá z nacistické ochrany přírody – to je sice pravda, ale kromě důrazu na celek (to je důležité), nepřebírá nic „nacistického“, pouze koncept ochrany přírody, který ale nacisté měli velmi kvalitně zpracovaný. Problém je pouze důraz na celek, ale ten zase není možné najít pouze v nacizmu. Není nacistickým nebo post-nacistickým autorem.

Systemová pojetí III.

- Co říká Aldo Leopold?
- Naše etické koncepty procházejí evolucí stejně jako příroda (pro Řeky nebyl život otrokyň žádnou hodnotou, ale v průběhu času došlo k rozšíření konceptu hodnoty).
- Dnes máme jedinečnou šanci v této evoluci hodnot postoupit dál, a to díky větší znalosti etického (to méně) a také díky znalosti omezenosti našeho poznání (to více).
- Z naší znalosti fungování přírody můžeme dnes konečně odvodit novou normu, která díky neznalosti našich předků nebyla ustanovitelná. A tato norma zní:
- „Určitá věc je správná, když směřuje k zachování integrity, stability a krásy biologického společenství. Směruje-li jinak je špatná.“ – toto je poznatek vědy, který je dále vědou fundovaný a vyjadřuje etiku, která z vědy vyplývá.
- Nový směr podle Leopolda překonává bio-centrismus, protože náhle nejsou pro nás všechny druhy rovnocenné – existují druhy, které máme chránit, ale také druhy, které máme v daný okamžik ničit.

Systemová pojetí IV.

- Co říká Aldo Leopold?
- „Rovnost druhů je pouze funkcí nadřazenosti celku.“
- Celek je to rozhodující, nikoliv jednotlivé životy! A tuto nadřazenost celku je nutno hodnotově prosadit. Pouze ekonomické nástroje selžou, pokud nebudeme všichni vnímat celek jako nadřazený – musíme být intelektuálně a emocionálně jiní, navzdory ekonomickým tlakům!
- Eko-centrická etika bude podle Leopolda vždy bojovat proti ekonomizmu, protože jeho chápání hodnoty, jako hodnoty pro spotřebitele je v rozporu s hodnotou celku!
- Leopold své názory dokumentuje na příkladech (a to navíc velmi skromně), ale na nás zůstává otázka, zda lze hodnoty takto odečítat ze světa!

Systemová pojetí V.

- W. R. Catton „Přestřeleno“
- Myšlenky A. Leopolda v nové formě přinesl do environmentálního „povídání“ W. R. Catton, sociolog a biolog.
- Svoji úvahu Cattona zahajuje otázkou, zda náš vlastní lidský druh podléhá ekologickým pravidlům, jako všechny ostatní druhy.
– Odpovídá, že podléhá.
- Jestliže podléhá a ekologické zákony pro něj platí, můžeme náš vývoj těmito zákony charakterizovat.
- Co z této jednoduché úvahy můžeme odvodit?

Systemová pojetí VI.

- W. R. Catton „Přestřeleno“
 - Pro každý druh platí tzv. carrying capacity, kterou můžeme definovat jako maximální mez únosnosti daného území pro určitý druh.
 - Druh, který tuto carrying capacity překračuje, bude vždy po čase stlačen na její mez.
 - Člověk, pro kterého toto pravidlo platí stejně jako pro ostatní organizmy dokázal překonat (dočasně) carrying capacity díky fosilním palivům – ale tím nerozšířil studnu, pouze prudce navýšil schopnosti čerpat vodu.
 - Jestliže dnes 9/10 energie čerpáme ze zdrojů mimo carrying capacity přijde nutně mrchožroutská smrt.

Systemová pojetí VII.

- W. R. Catton „Přestřeleno“
- Ekologické zákony pro nás platí jako pro každý jiný druh. Jsme faktickou součástí celku ekologického společenství, otázkou zůstává, zda jsme důstojnou součástí.
- Důstojní můžeme být pouze při hodnotovém uznání – vyplývajícím z faktů, které nám přináší biologie a sociologie, že tvůrčí schopnosti jednoho druhu můžeme uplatňovat v rámci nadřazeného biotického systému pouze tehdy, když existujeme aniž bychom jej ohrožovali.
- Nadřazenost biotického celku je faktická danost, ze které musíme odečítat všechny naše hodnoty.
- Člověk nedokáže zabezpečit přetrvání ničeho, včetně sebe, toto je výhradní schopnost globálního ekosystému. Konečným cílem člověka je toto pochopit.
- Člověk je podřazen sociálním celkům a ty jsou podřazené ekosystému Země.

Systemová pojetí VIII.

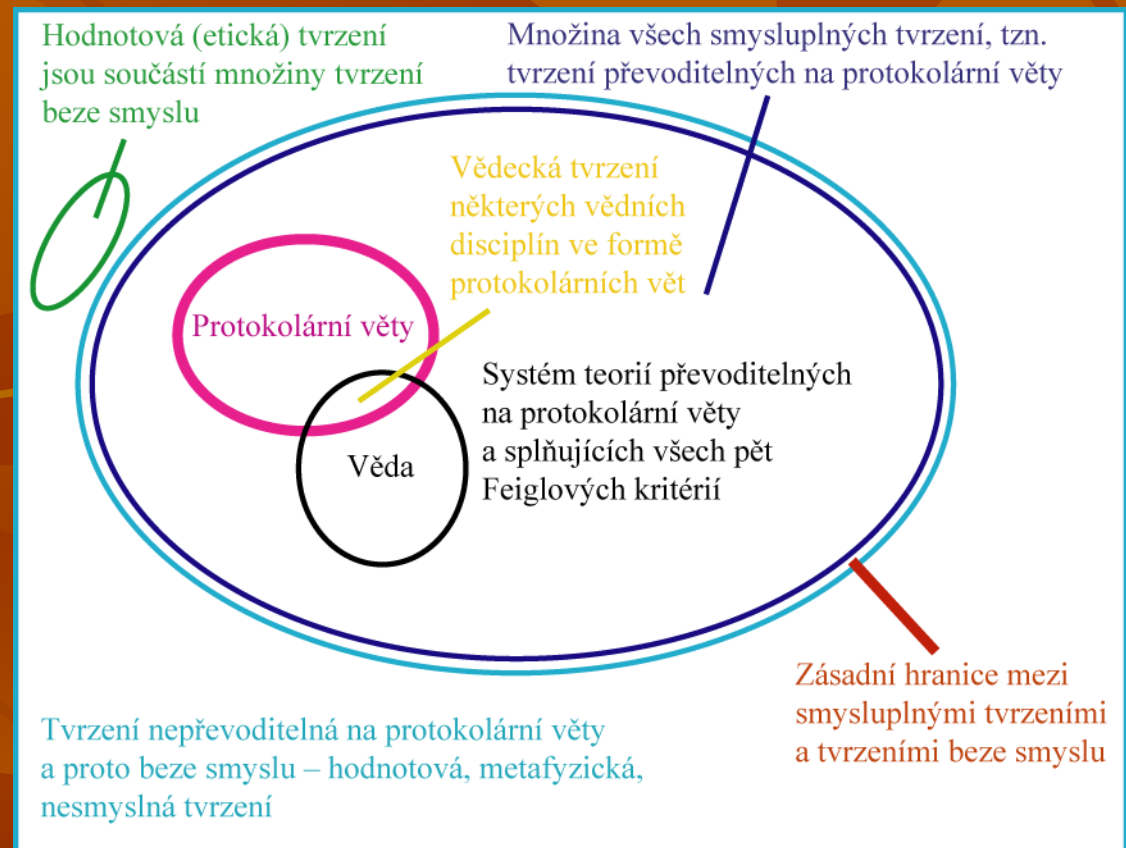
- Josef Šmajs
 - (Ohrožená kultura, Kultura proti přírodě, Evoluční ontologie)
 - Biologicky holistické přístupy nepocházejí pouze od biologů, což dokazuje právě Šmajsova evoluční ontologie, která je filosoficky spekulativní nikoliv biologicky založená.
 - Šmajs tvrdí:
 - existují dva základní systémy, které určují podobu Země (globální ekosystém a systém kultury)
 - člověk je součástí obou systému, ale v podřazeném postavení je pouze vůči systému přírodnímu
 - úspěch kultury (člověka jako malého boha) je vždy ohrožen původní závislostí a podřízeností člověka systému přírody
 - kultura je subsystém, který nemůže dlouhodobě vyhrát

Systemová pojetí IX.

- Základní předpoklady eko-centrických autorů
- existuje „objektivní poznání“ a dnes se k němu můžeme významně přiblížit
- z tohoto „objektivního poznání“ je možné odečíst objektivní hodnoty – a tyto objektivní hodnoty říkají, že celek je víc než jeho pouhá část
- člověk je vrchol evoluce, ale jeho produkty se s vrcholnými produkty evoluce nemůžou měřit ani náhodou
- rovnost druhů je iluze, podřízenost druhů celku je základní poznatek

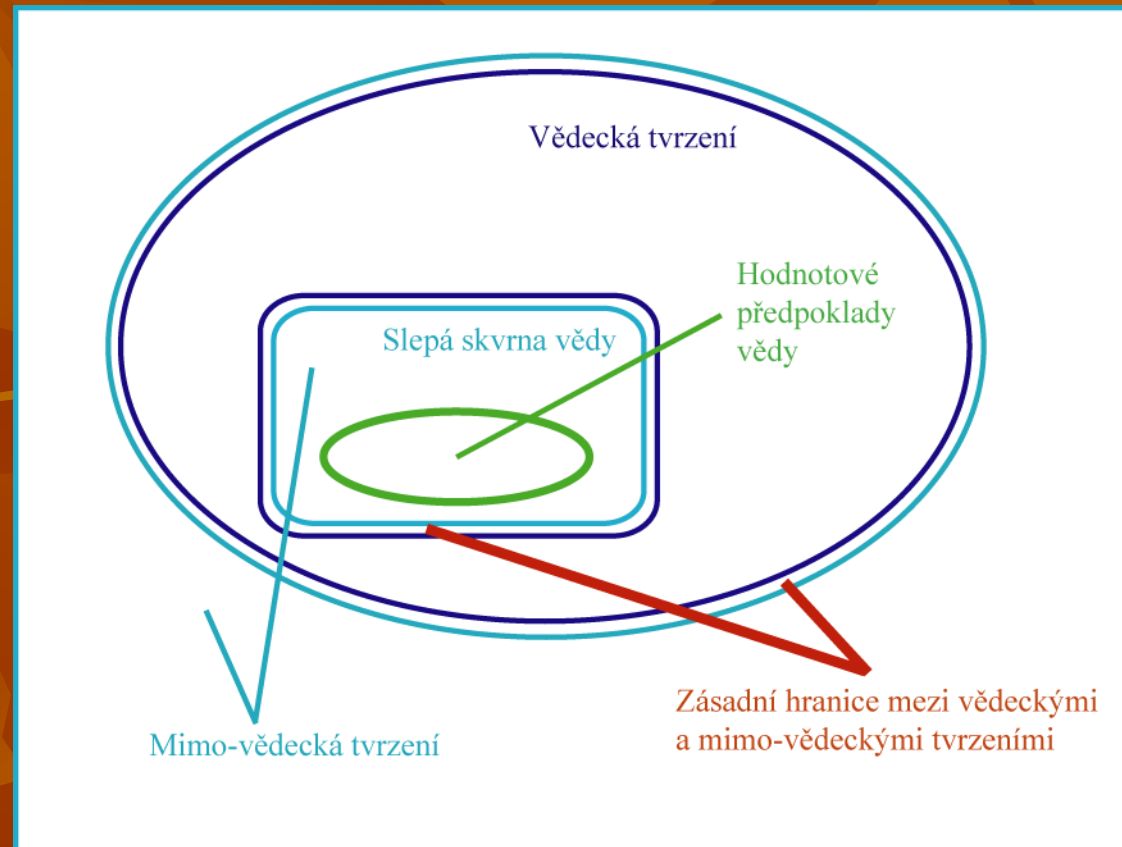
Systemová pojetí X.

- Nebezpečí systémových pojetí (a odvození hodnot ze systémů) I.

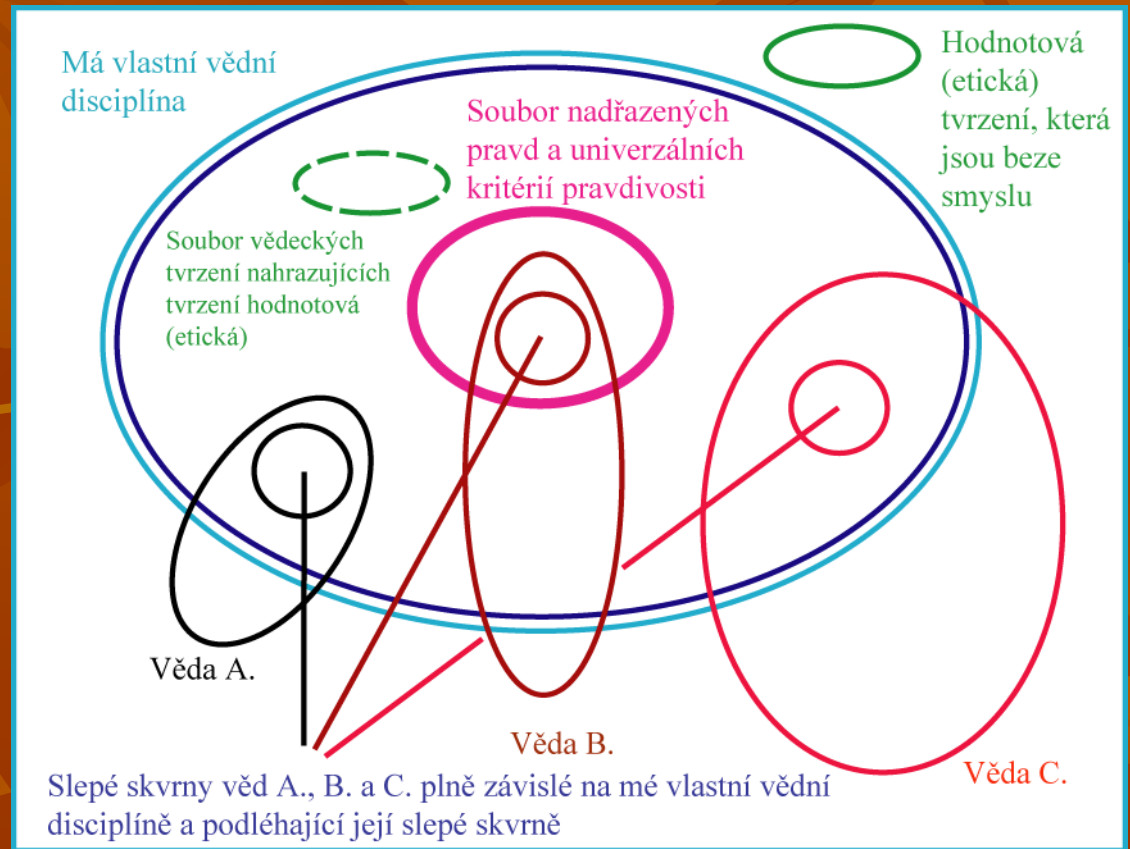
Systemová pojetí XI.

- Nebezpečí systémových pojetí (a odvození hodnot ze systémů) II.

Systemová pojetí XII.

- Nebezpečí systémových pojetí (a odvození hodnot ze systému) III.

Problém svědomí I.

- Co je to svědomí & jak se projevuje
- Zvnitřněný otec?
- Tlak společnosti?
- Ozvěna evoluce?